

Nagrađeni rad – značajan doprinos dogradnji koncepcije opštenarodne odbrane i oružanih snaga SFRJ

Redakcija „Vojnog dela“ je i ove godine uputila dopis u kome je tražila predlog za dodelu Nagrade „Vojno delo“ od najviših komandi, jedinica i ustanova naših oružanih snaga. Pored toga, Redakcija je svim predlagačima uputila i širi spisak objavljenih članaka koji u razmatranom periodu, na osnovu prihvaćenih kriterijuma, konkurišu za nagradu. Na tom spisku su se našli članci 24 autora. Odziv predlagača je ove godine bio znatno bolji nego ranijih godina što govori da se u našim komandama, jedinicama i ustanovama prati problematika razmatrana na stranicama našeg časopisa, kao i to da su predlagači zainteresovani za dodelu ovog značajnog armijskog publicističkog priznanja.

Komisija za dodelu Nagrade „Vojno delo“, u sastavu: predsednik komisije general-major prof. dr Đorđe Stanić; general-major Milosav Đorđević; kapetan bojnog broda prof. dr Radivoje Jovadžić; potpukovnik doc. dr Vojislav Stojković i kapetan I klase Veljko Kadijević, imenovana naredbom načelnika Generalštaba oružanih snaga SFRJ za predlog i ocenu autorskih radova i pripremu predloga za dodeljivanje Nagrade „Vojno delo“ za 1990. godinu, pregledala je i proučila sve radove – studije, naučne rasprave i članke naučnog karaktera objavljene u „Vojnom delu“ u brojevima 5 i 6/89. i 1, 2 i 3–4/90. godine, kao i predloge koje su predlagači uputili Redakciji časopisa. Pri tome, temeljno su analizirani svi predlozi, recenzije na osnovu kojih su članci objavljeni u „Vojnom delu“ i mišljenja članova komisije o svim predloženim člancima.

Članci za Nagradu „Vojno delo“ vrednovani su na osnovu sledećih kriterijuma: (1) teorijska i praktična aktuelnost; (2) naučno-stručni nivo; (3) korektnost metodološkog pristupa i teorijska zasnovanost rada; (4) idejna usmerenost priloga, i (5) doprinos razvoju vojnonaučne misli i unapređenja prakse, kao najvažnijeg kriterijuma. Polazeći od toga, a na osnovu

obrazloženja predloga, ocena recenzenata datih radi objavljivanja članaka u „Vojnom delu“ i mišljenja svakog člana komisije, komisija je načelniku Generalštaba oružanih snaga SFRJ predložila da Nagradu „Vojno delo“ za 1990. godinu dodeli general-majoru prof. dr Radovanu Radinoviću, za članak *Promene u savremenom svetu i njihove implikacije na dogradnju koncepcije opštenarodne odbrane i oružanih snaga SFRJ*.

General Radinović je svoj članak strukturirao u dva dela. Prvi deo obuhvata identifikaciju i obrazloženje najznačajnijih promena u savremenom svetu, s težištem na vojnom faktoru, i sagledavanje značajnijih implikacija tih promena na mogućnosti i verovatnoću ugrožavanja bezbednosti i nezavisnosti SFRJ.

U drugom delu autor ukazuje na neophodnu i poželjnu dogradnju koncepcije i sistema opštenarodne odbrane i oružanih snaga, kao okosnice tog sistema, radi iznalaženja efikasnog odgovora na sve aktuelne i potencijalne pretnje našoj bezbednosti i nezavisnosti.

Autor, pri tome, polazi od sledećih stavova: (1) da su u okviru relevantnih činilaca na kojima se zasniva koncepcija opštenarodne odbrane, i njoj primerena politika i sistem izgradnje oružanih snaga, nastupile promene zbog kojih je neophodna dogradnja koncepcije odbrane i oružanih snaga; (2) da je slika savremenog sveta i, u vezi s tim, fenomenologija sile takođe pretrpela promene koje sugerišu određene dogradnje, kako koncepta odbrane u najširem smislu, tako i oružanih snaga kao okosnice tog koncepta; (3) da je odnos promena o kojima je reč i dogradnje koncepcije i sistema odbrane višestruko uslovljen odgovarajućim društvenim opredeljenjima i rešenjima; (4) da procesi promena nisu dovršeni, već su još u dinamičkoj fazi, i da njihove prave posledice tek treba da uslede.

Analizirajući globalne političke promene u svetu i Evropi, autor, zbog njihovog značaja, izdvaja sledeće:

(1) iz osnova je promenjen odnos Istok – Zapad, koji je bio osnovni generator ideološki utemeljene antagonističke konfrontacije;

(2) težište strategijske komunikacije i konfrontacije SAD, kao najmoćnije sile savremenog sveta, pomera se sa vojnog

nadmetanja sa SSSR-om ka ekonomskoj i tehnološkoj konfrontaciji sa Japanom i Zapadnom Evropom;

(3) eliminisanje ili ublažavanje globalne konfrontacije protivrečno utiče na „treći svet“: (a) nestaće mnogi sukobi u „trećem svetu“ koji su bili u funkciji geostrategije supersila; (b) splasnuće ekonomska pomoć nerazvijenima jer je često bila motivisana borbom za stratešku dominaciju; (c) SAD kao jedina supersila dobija više mogućnosti da uređuje stanje u zemljama „trećeg sveta“ saglasno svojim interesima;

(4) iz osnova je izmenjena struktura svetske političke moći. Sovjetski Savez objektivno više nije supersila, što znači da postoje realne mogućnosti da se Zapadna Evropa i Japan iskažu kao novi centri političke moći;

(5) destabilizacija SSSR-a kao države nova je potencijalna opasnost za rušenje uspostavljenog sistema evropske i svetske bezbednosti;

(6) ujedinjenjem Nemačke formira se moćna ekonomska, politička, pa i vojna sila, što na evropsku političku scenu uvodi mnoštvo novih pitanja;

(7) rušenje komunističkih režima u zemljama u kojima nije bilo autentične i autohtone revolucije stvara mogućnost za još žešće napade na preostale socijalističke zemlje;

(8) približavanje Kine i SSSR-a novi je značajan momenat u globalnim odnosima koji će uticati i na evropske odnose.

U nastavku autor analizira moguće negativne implikacije navedenih promena na Jugoslaviju.

Prostor Jugoslavije nije izgubio geografski i geopolitički značaj vezan za njegov središnji položaj na relaciji Centralna Evropa – Bliski istok – Mediteran. Međutim, zbog izmenjenih odnosa u svetu i Evropi, kao i zbog povlačenja SSSR-a i njegovog slabljenja kao supersile, prostor Jugoslavije je izgubio raniji prvorazredni značaj za dve donedavno međusobno suprotstavljene supersile. Jugoslavija nije više „tampon-prostor“ u zoni hipotetičkog globalnog i regionalnog sukobljavanja blokova i koalicija na južnoevropskom vojištu. Sledstveno tome, sve ono što se dešava ili se može desiti na njenom prostoru ima ograničen uticaj na globalna kretanja i odnose u Evropi i svetu. Posledice tog izmenjenog odnosa po naš geopolitički položaj su vidljive, i Jugoslavija ih i te kako oseća, posebno kao direktno i agresivno mešanje spoljnog faktora

i podsticanje razvoja unutrašnje političke krize. Iako sa stano-
višta naše bezbednosti i nezavisnosti pozitivno vrednujemo i
uvažavamo tekovine procesa globalnog slabljenja blokovskih
konfrontacija i demokratizacije u Istočnoj Evropi i SSSR-u,
tim pre što, kako autor kaže, „godinama i sami u tim
promenama učestvujemo i podstičemo ih u svojoj sredini“,
nastale izmene u našem okruženju mogu negativno da se
odraze na naš ukupni položaj u svetu i Evropi, posebno zbog
nekih negativnih procesa koji prete da ugroze i sam integritet
Jugoslavije.

Negativne implikacije navedenih promena na Jugoslaviju
autor sistematizuje i gradi kao uporišta za dalja razmišljanja
o njenom položaju i budućnosti. Pošto nije pošteđena frontal-
nog napada na socijalizam kao sistem, Jugoslavija se po tome
ne razlikuje od istočnoevropskih zemalja, te su ozbiljno
dovedene u pitanje same njene osnove. Time su širom otvo-
rena „vrata“ krajnje retrogradnim, u civilizacijskom smislu
davno prevaziđenim i zaboravljenim snagama. Otuda velika
opasnost da zbog takvih negativnih uticaja okruženja u Jugo-
slaviji dođe do građanskog rata.

Druga posledica tog „sinhronizovanog spoljnog i unutra-
šnjeg napada na socijalističko, demokratsko i federativno
uređenje naše zemlje“ jeste opasnost po opstanak Jugoslavije
kao državne zajednice. Postignuti konsenzus u opredeljenju
za rekonstrukciju Jugoslavije, pa i po cenu njenog razbijanja
kao države, nije računao sa realnom mogućnošću da se to
ostvaruje građanskim ratom u Jugoslaviji, što ne ide naruku
nikome, posebno ne novoj Evropi u nastajanju. Autor ide i
dalje u razotkrivanju mogućeg uticaja izmena u okruženju na
razvoj situacije u našoj zemlji, smatrajući da i promene u
našem neposrednom okruženju, pre svega kod naših suseda,
mogu na nas dvojako uticati – pozitivno i negativno. Naime,
rušenjem sistema realnog socijalizma stvaraju se uslovi za
ozbiljan demokratski preobražaj kod dela naših suseda, što
može pozitivno uticati na naš međunarodni položaj, ali i
veoma negativno, ako ti procesi poprime rušilačke i anarhi-
stičke tokove. Isto se može reći i za izvlačenje tih zemalja
ispod supremacije najjače koalicione sile. Naime, to može biti
dobro stoga što se one dovode u poziciju relativno samostalnog
delovanja prema Jugoslaviji, sa svim pozitivnim implikacijama,

ali su moguće i ozbiljne negativne implikacije, uključujući i revandikacije, koje su na ovim prostorima uvek bile opasne i najčešće izvor suprotnosti i sukobljavanja. Savremena strategija dominacije sve se izrazitije oslanja na nevojna sredstva, ali uz stalnu pretnju vojnom silom, pa u prvi plan opasnosti po bezbednost i nezavisnost naše zemlje dolazi „specijalni rat“. Krajnji ciljevi „specijalnog rata“ na našem prostoru, u odnosu na do sada naznačene, na primer u *Strategiji opštenarodne odbrane i društvene samozaštite*, bitno su izmenjeni. Nisu to više ni samostalni ciljevi, ni ciljevi koje karakterišu „delatnost komplementarnu oružanim aktivnostima“ (*Strategija opštenarodne odbrane i društvene samozaštite*). Na delu je primena doktrine sukoba niskog intenziteta u specifičnoj varijaciji, koju najverovatnije ni njeni tvorci nisu mogli u potpunosti predvideti. Procesi slabljenja odbrambene moći zemlje kroz dalje produbljivanje krize i stalno generiranje novih uzroka njenog održavanja i produbljivanja, ukoliko se ne zaustave, skoro neminovno vode involviranju spoljnjeg činioca sa svim implikacijama koje iz toga proizilaze. Naime, ne radi se više o klasičnim oblicima ugrožavanja bezbednosti naše zemlje, mada autor ne isključuje ni mogućnost oružane agresije s radikalnim ili ograničenim ciljem, već o sasvim novim oblicima ugrožavanja naše bezbednosti za koje tek treba da potražimo odgovore. U delu članka, pod naslovom „Dogradnja koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite u okviru vojno-političkih promena u Evropi i bližem okruženju“, autor je pokušao da naznači neke pravce toga traganja, ali ih iz sasvim razumljivih razloga ne eksplicira i ne dovodi do potpune prepoznatljivosti.

U tom delu članka autor argumentovano analizira i obrazlaže implikacije nastalih promena u Evropi i unutrašnje krize na dogradnju naše koncepcije, pri čemu ukazuje na potrebu da se aktuelizuju naše strategijske procene i da se ide na racionalnija sistemski rešenja u oblasti opštenarodne odbrane, na dalje brojno smanjenje oružanih snaga i njihovu tehničku modernizaciju, s težištem na mirnodopskom delu operativne komponente.

Posebno je istakao i obrazložio potrebu za dogradnjom Teritorijalne odbrane.

*

Napisani članak je sinteza teorije i prakse. Po širini zahvatanja problema i domašajima ima veliki značaj za dogradnju i dalji razvoj opštenarodne odbrane i oružanih snaga SFRJ, a osobiti je doprinos razvoju teorije i prakse pripreme i vođenja oružane borbe i opštenarodnog odbrambenog rata u celini.

Kao rezultat intenzivnog traganja za odgovorima na savremene strategije dominacije i dostignuća tehničko-tehnološkog činioca i, u vezi s tim, fizionomije savremene agresije, članak je značajan doprinos stvaranju organizacijskog modela naših oružanih snaga koji se dovodi na nivo savremenih zahteva i potreba, a u skladu sa promenama u svetu i, posebno, u Evropi.

Članak usmerava težište akcije i na operativno rešavanje određenih problema: organizaciju i opremanje mirnodopskog dela Armije, koja mora biti takva da može efikasno odgovoriti na udare sa distance i sve druge oblike selektivne primene vojne sile; osavremenjivanje obuke i vaspitanja, odnosno podizanje kvaliteta osposobljenosti oružanih snaga u celini, posebno mirnodopskog dela, za aktivno učešće u sprečavanju nastajanja i eliminisanju eventualnih vanrednih prilika, kao opasnosti za našu zemlju, i otkrivanju i razbijanju snaga specijalnog rata.

U pogledu teorijsko-metodološke vrednosti, u članku je na primeren način pokazan analitičko-sintetički metod u sagledavanju uzročno-posledičnih veza, kako na relaciji promena u svetu i potreba dogradnje koncepcije opštenarodne odbrane i oružanih snaga SFRJ, tako i na relaciji vojna organizacija – oblici oružane borbe – odnos snaga.

Članak omogućava i podstiče na nova istraživanja i teorijsko produbljivanje otvorenih pitanja i problema, što može značiti i novi doprinos dogradnji koncepcije opštenarodne odbrane i razvoju oružanih snaga.

*

Pored članka generala Radinovića u pripremi ovog predloga komisija je visoko vrednovala i ostalih deset radova

predloženih za Nagradu, a posebno članke general-pukovnika prof. dr Ramiza Abdulija *Modernizacija sistema rukovođenja i komandovanja i komandno-informacijski sistemi*; pukovnika u penziji prof. dr Milana Vučinića, *Odbrana zemlje u uslovima društvene krize, političkog i svojinskog pluralizma*, i general-pukovnika u penziji Stevana Mirkovića *Neki aspekti usavršavanja obuke i vaspitanja u oružanim snagama SFRJ*.

Na kraju, možemo zaključiti da su svi predloženi radovi značajan doprinos razvoju naše vojnonaučne misli i odbrambene prakse i da je komisija, prema utvrđenim kriterijumima, načelniku Generalštaba predložila najvredniji članak. Komisija smatra da će dodeljivanje Nagrade generalu Radinoviću za navedeni članak biti podsticaj i drugim istraživačima za dalji teorijski rad na razvijanju vojnonaučne misli i za saradnju u „Vojnom delu“ kao opštevojnom teorijskom časopisu.

V. S.

S U M M A R Y

FROM A CONFERENCE OF THE COUNCIL OF THE PERIODICAL

A conference of the Council and Editorial Board of „Vojno delo“ was held in the Club of the YPA on December 13th, 1990. The conference was presided by the Chairman of the Council, Lt. General Ivan Radanović. After an analysis of the work and attainment of the programme orientation of the periodical in the past one-year period, it was concluded that the contents of the periodical, generally taken, corresponded to the needs and requirements imposed by the socio-political changes in the world and in our country, and reflected our current needs of theoretical and practical activities in the military domain.

The Chief of the GS of the Armed Forces of SFRY, Colonel General Blagoje Adžić, handed the „Vojno delo“ Prize for 1990 to Major General Prof. D Sc Radovan Radinović, for his article *Promene u savremenom svetu i njihove implikacije na dogradnju koncepcije opštenarodne odbrane i oružanih snaga SFRJ* (Changes in the contemporary world and their implications to the upbuilding of the total national defence concept and the forces of SFRY), published in „Vojno delo“ No. 3-4/1990.

At the conference was also agreed that a thematic double issue of „Vojno delo“ is to be consecrated to problems of upbuilding of the strategic concept of our defence, and that this double issue is to be published by the middle of 1991. This will be a sui generis continuation of efforts of indispensable and desirable changes which should be undertaken with the purpose of modernization of our defence concept and of our doctrine in newly emerged general and particular conditions.

In this issue we present the report on the work of the Council and the Editorial Board in 1990, submitted by Colonel Jovan Čanak, the Chief and

Responsible Editor, and the Secretary of the „Vojno delo“ periodical Council, and the discourse of the Chief of the GS of the Armed Forces of SFRY, Colonel General Blagoje Adžić, at the handing the „Vojno delo“ Prize, also the report of the Committee for granting the Prize.

R É S U M É

DE LA SEANCE DU CONSEIL DE LA REVUE

La séance du Conseil et de Groupe de rédaction de la revue „Vojno delo“ a été tenue le 13 Décembre 1990. dans la sale du Cercle Militaire de l'APY à Belgrade. Le général de division Ivan Radanovic, le président du Conseil, a présidé la séance. Faisant l'analyse de travail et de réalisation de programme de la revue durant l'année écoulée, on a conclu que le contenu de la revue en entier été correspondant aux besoins et aux demandes dû aux changements socio-politiques dans le monde et chez nous et ce contenu avait reflété nos besoins actuels en actions théoriques et pratiques dans le domaine militaire.

Durant la séance, le chef d'Etat-major général des forces armées de la RSFY, général de corps d'armée Blagoje Adžic a remis le prix „Vojno delo“ pour l'année 1990. au général de brigade prof. dr. Radovan Radinovic pour l'article *Promene u savremenom svetu i njihove implikacije na dogradnju koncepcije opštenarodne odbrane i oružanih snaga SFRJ* (Le changements dans le monde contemporain et leurs implications sur l'élargissement de la conception de défense populaire généralisée et des forces armées de la RSFY), imprimé dans le numéro 3-4/90 de la revue.

Pendant la séance on a accepté aussi que, au cours de premier moitié de l'année 1991, on doit faire apparaître un numéro spécial consacré aux problèmes de développement de conception de notre défense. Cela serait une suite normale des efforts faits par la revue depuis deux ans dans le sens des changements désirables qui doivent être entrepris si on veut moderniser notre conception de défense et notre doctrine dans des conditions nouvelles en general et en particulier.

Dans ce numéro nous apportons le compte-rendu concernant le travail qui a été préparé par le colonel Jovan Canak, rédacteur en chef et le secrétaire du Conseil de la revue et aussi le discours du chef d'Etat-major général des forces armées de la RSFY, général de corps d'armée Blagoje Adžic, à l'occasion de la remise du prix „Vojno delo“ ainsi que la notation de la commission pour la remise du prix.

Р Е З Ю М Е

С ЗАСЕДАНИЯ СОВЕТА ЖУРНАЛА

Заседание Совета и Редакционной коллегии „Военного дела“ состоялось 13 декабря 1990 года в Доме ЮНА в Белграде. Заседанием руководствовал председатель Совета журнала генерал-подполковник Иван Раданович. В ходе анализа деятельности и осуществленной программной ориен-

тации журнала за истекший одногодичный период сделан вывод, что содержание журнала в целом отвечало потребностям и требованиям, навязываемым общественно-политическими изменениями, имевшим место у нас и в мире, и также, што журнал отражал наши актуальные потребности теоретической и практической деятельности в военной сфере.

На заседании начальник Генштаба Вооруженных сил СФРЮ генерал-полковник Благое Аджич вручил Награду „Военное дело“ генерал-майору проф. д-р Радовану Радиновичу, присвоенную ему за статью *Изменения в современном мире и их импликации на достройку концепции всенародной обороны и Вооруженных сил СФРЮ*, опубликованную в „Военном деле“ № 3-4/90.

На заседании также принято решение в середине 1991 года выпустить тематической двойной номер „Военного дела“, посвященный проблемам достройки стратегической концепции обороны. Это должно представлять собой своеобразное продолжение непрерывных усилий, прилагаемых журналом уже два года, с целью рассмотрения необходимых и желаемых изменений, которые нужно предпринять для модернизации нашей концепции обороны и военной доктрины в новосоздавшихся общих и частных условиях.

В настоящем номере публикуем доклад о работе Совета и Редакционной коллегии, зачитанный полковником Йованом Чанаком, главным и ответственным редактором и секретарем Совета журнала, а также слово начальника Генштаба ВС СФРЮ генерал-полковника Благоя Аджича, проинесенное при вручении Награды „Военное дело“, и обоснование Комиссии по присвоению Награды.